

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Martini Bonacinae, Sacr. Theologiae, Ac I. V. D. Vticensis
Episcopi, Tractatus De Legitima Svmmi Pontificis
electione, iuxta Summorum Pontificum, praesertim
Gregorij XV. & Sanctiss. D. N. Urbani ...**

Bonacina, Martino

Lvgdvni, 1637

Dispvatio Secvnda.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10669

DISPUTATIO
SECUNDA.

*De Censuris, occasione creationis Ro-
mani Pontificis editis.*

DLVRES censuræ occasione crea-
tionis Papæ in Pontificiis consti-
tutionibus reperiuntur, quarum
Prima, est contra facientes
sponsiones super vita, morte, &
futura electione Summi Pontificis.

Secunda, contra ambientes Papatum.

Tertia, contra dominos temporales, qui
Sede vacante non obseruant sibi præscripta
circa Romani Pontificis electionem.

Quarta, contra mittentes litteras, vel nun-
cium, aut alloquentes Cardinales in Conclau
existentes.

Quinta, contra occupantes bona Cardina-
lium in Conclau existentium.

Sexta, contra Cardinales simoniam com-
mittentes in electione Papæ.

O 3

Septi

Septima, contra Cardinales non seruantes formam electionis, & alia quæ ipsis in Gregor. XV. constitutione iniunguntur; de his singulis gradatim, & singillatim agere decreui.

Q V Æ S T I O I.

*De pœna excommunicationis contra facientes sponsiones, seu excommis-
missas super vita, morte, & futura
electione Pontificis, aut super pro-
motionibus Cardinalium.*

S V M M A R I V M.

1. Refertur textus in quo ista excommunicatio continetur.
2. Assignatur materia istius excommunicationis.
3. Sponsio, vel quilibet alius contractus super morte, vel futura electione Summi Pontificis, aut super promotione alicuius Cardinalis, punitur pœna excommunicationis.
4. Sponsionem fieri permittens in suis terris su-
per

per vita, morte, vel electione Pontificis, aut promotione Cardinalis punitur pœna excommunicationis.

- 5 *Idem dic de consulente, auxiliante, aut consensum præstante.*
- 6 *Paruitas materia videtur ab hac censura excusare.*
- 7 *Enumerantur personæ, quæ huic excommunicationi subiiciuntur.*
- 8 *Absolutio istius excommunicationis reservata est.*
- 9 *Absolutio an valida sit nondum facta restitutione.*

QUATUOR principaliter in hac quæstione explicabo, primò vtrum facientes præfatas sponsiones excommunicationi subiiciantur; Secundò quænam sit materia istius excommunicationis; Tertiò, quòdnam sit subiectum; Quartò, quis eius absolutionem conferre possit.

PRIMA PROPOSITIO.

FACIENS sponsionem, seu excommiffam super vita, morte, aut electione Papæ, aut super promotione Cardinalium, excommunicationem ipso facto incurrit, & aliis pœ-

nis afficitur. Ratio est, quia Gregor. XIV. ut occurreret incommodis, quæ ex prædictis sponfionibus facilè sequi potuissent in Bulla *cogit nos depravata*, irritat omnes promiffiones, etiam iuramento vallatas, efficit promittentes inhabiles ad acquirendum pecuniarum dominium, etiam si solutæ, aut datæ, seu remiffæ, aut condonatæ fuerint, sed ad eas locis piis illius ciuitatis, in qua sponfiones factæ fuerunt, vel potius vbi primùm detectæ fuerunt, restituendas obligat, etiam in foro conscientie ante sententiam Iudicis: nam Summus Pontifex statuit huiusmodi pecunias præfatis locis acquiri, & contrahentes ad restitutionem, seu elargitionem iisdem piis locis in vtroque Foro teneri, an autem hæc Bulla fuerit cum tanto rigore in hac parte vsu recepta, quisque potest proximè consulere.

Præterea idem Gregorius Ecclesiasticas personas huius criminis reas, priuat omnibus dignitatibus, beneficiis, & officiis, ac ad illa inhabiles reddit. Denique contra omnes delinquentes excommunicationem ipso facto imponit, cuius absolutionem Summo Põtifici pro tempore existenti reseruat, excepto mortis articulo cum præuia restitutione pecuniarum, occasione huiusmodi sponfionum perceptarum. Hæc est summaria compilatio eorum
quæ

quæ in præfata Gregorij XIV. bulla continentur.

SECUNDA PROPOSITIO.

2 **M**ateria istius excommunicationis est, triplex actio in hac Bulla expressa.

3 Prima actio est sponsio, seu promissio, conuentio, pactum, seu contractus nominatus, vel innominatus, super vita, morte, futura electione Summi Pontificis, tam eo viuente, quàm Sede vacante; aut super promotione Cardinalis. Ista actio perspicuè exprimitur in illis verbis, *Pij Papæ IV. prædecessoris nostri, qui pariter hoc ipsum super futura Pontificis electione fieri prohibuit vestigiis inherentes, de tributa à Domino potestatis Apostolicæ plenitudine, hac nostra in perpetuum valitura constitutione, damnamus, & reprobamus, omnes, & quoscunque sponsiones, promissiones, stipulationes, conuentiones, aut pacta, ex commissas vulgò dictas, quouis nomine, aut vocabulo appellatas. Quas siue per cedulas, ut aiunt, vel apochas, aut alio quocunque publica, aut priuata Scripturæ, aut chirographi genere, vel per Mensariorum, aut Mercatorum libros, aut partitas, ut dicunt, seu verbo tantum data fide, aut factò deposito certæ pecuniarum summa, vel & cuiusuis alterius rei pretio æstimabilis, aut aliàs quoquo modo,*

do, vel sub quâuis nominati, aut innominati contractus forma, aut conditione in euentum vitæ, aut mortis, vel futuræ creationis Romani Pontificis, tam eo viuente, quàm Apostolica Sede vacante, aut in euentum promotionum S. R. E. Cardinalium, post hac in quibusuis Christiani orbis Regnis, Dominis, Prouinciis, Ciuitatibus, Terris, & locis ubilibet gentium, aut locorum iniri quandocunque contigerit.

4 Secunda actio est permissio dictarum sponsonum respectu personarum publica auctoritate fungentium, quæ prædictas sponsones tacitè, vel expressè in locis sibi subiectis fieri permittunt. Idem militat in Consiliariis, Magistratibus, Potestatibus, Gubernatoribus Præfectis, aut Locum-tenentibus, prædictarum personarum publicarum, vt patet ex illis verbis, *Vlterius etiam in eos, qui talia patrare, & huic nostræ constitutioni contrauenire præsumpserint, tam si prædictis, quæ hic pro expressis habeantur, quàm si quibusuis mundanis etiam Ducalibus, Regiis, Imperialibus dignitatibus fungantur, ac etiam in eosdem, vel alios, qui id in terris, vel locis, Ciuitatibus, ac Dominis sibi subiectis, tacitè, vel expressè fieri permiserint, eorúmque Consiliarios, Magistratus, Potestates, Gubernatores, Præfectos, aut Locum-tenentes.*

Tertia actio est auxilium, consilium, fauorem,

rem, aut consensum in præmissis præstare, aut proxenetam, vel mediatorem esse, nam in Bulla dicitur, *eorumque singulos qui pariter consensum, auxilium, consilium, vel fauorem in præmissis præstiterint, ac in quoscunque proxenetas, vel mediatores excommunicationis sententiam, per easdem præsentis ferimus, & promulgamus, eosque ipso facto absque aliqua monitione, aut declaratione, seu Iudicis decreto, aut ministerio excommunicationis sententiam incurrere volumus, à qua eorum nullus ab alio, quàm à Romano Pontifice pro tempore existente, nisi in mortis articulo, & quoad eos, qui pecunias, vel aliud quidpiam præmissorum occasione perceperint, etiam præuia restitutione integra pecuniarum eiusmodi occasione perceptarum, absolui possit, aut debeat.*

An autem ob huiusmodi actiones hoc tertio loco expressas statim incurratur excommunicatio, ante secutas sponiones, &c. patet, ex sæpiùs alibi dictis non incurri, quia sunt accessoria. Idem dicendum censet, de secunda actione, seu potius omissione, quæ consistit in permissione huiusmodi sponionum, huiusmodi enim ommissio contingit, dum non impeditur actio, quæ alioqui impedienda fuisset.

6 An autem paruitas materiæ ab hac censura excuset, patet ex regulis generalibus excusare, vt etiam in simili docui, de datis, vel promissis,

missis, pro gratia, vel iustitia in Romana Curia
obtinenda.

TERTIA PROPOSITIO.

7 **S**ubiectum istius excommunicationis
sunt omnes, & singuli contra præfatam
Bullam delinquentes; dispositio enim gene-
ralissima est, ut apertè constat ex verbis textus
in secunda propositione relatis. Nonnullæ dif-
ficultates circa pœnas, quæ in hac Bulla po-
nuntur hîc explicari possent. Verùm quia tex-
tus satis clarus est, & huiusmodi difficultatum
solutio facilè colligitur ex regulis generalibus
traditis *de censuris in genere, de legibus, & de aliis
censuris in particulari.* Diutius hîc non in-
sistam.

QUARTA PROPOSITIO.

8 **A**bsolutio istius excommunicationis
reservata est Summo Pontifici exce-
pto mortis articulo, in quo absolutio impendi
potest, si pœnitens pecuniam occasione spon-
sionis receptam restituit; nam in præcitata
Gregorij Bulla dicitur, *A qua eorum nullus ab
alio, quàm à Romano Pontifice pro tempore exi-
stente, nisi in mortis articulo, & quoad eos qui pec-
cuniam,*

pecuniam, vel aliud quidpiam premissorum occasione perceperint, etiam prauia restitutione integra pecuniarum, eiusmodi occasione perceptarum, absolui possit, aut debeat.

9 Sed modò dubium suboritur, vtrum is, qui pecuniam occasione sponsonum accepit, validè absoluator in articulo mortis, aut ab habente priuilegium absoluendi, etiam si nondum restituit ea, quæ causa sponsonum accepit. Respondendum mihi videtur validè absolui posse, modò pœnitens intentionem habeat restituendi quamprimum commodè poterit. Ratio est, tum quia non irritatur absolutio aliter impensa; tum quia ablatius ille absolutus (*etiam prauia restitutione integra pecuniarum huiusmodi occasione perceptarum*) non importat conditionem necessariam, sed præceptum quo admonetur Confessarius de eo, quod curare tenetur, vide quæ tradidi *de censuris in genere,*

disp. 1. q. 3. puncto 9. cum

Sanchez, Auila,

& aliis.

QVÆ

QVÆSTIO II.

*De pœna excommunicationis contra
ambientes Papatum, aut tractan-
tes de electione Pontificis, ipso
adhuc viuento.*

S V M M A R I V M.

- 1 *Refertur textus in quo ista excommunicatio
continetur.*
- 2 *Assignatur materia istius excommuni-
cationis.*
- 3 *Ambiens, seu procurans Papatum incurrit
excommunicationem, etiamsi id faciat vi-
uente Summo Pontifice.*
- 4 *Quid sit ambire, & utrum ambiens post mor-
tem Summi Pontificis ligetur excommuni-
catione, saltem si per simoniam procuret.*
- 5 *Electionem Summi Pontificis attentans ipso
viuente, seu inconsulto excommunicationem
incurrit.*
- 6 *Summi Pontificis electionem consulens, non
incurrit excommunicationem.*

7 *Assigna*

7 Assignatur subiectum istius excommunicationis.

XPLICANDVM est primò, vtrum ista pœna edita sit contra ambientes Papatum; secundò, quænam sit istius excommunicationis materia; tertio, quòdnam sit subiectum; quartò, vtrum absolutio istius excommunicationis Summo Pontifici reseruata sit.

PRIMA PROPOSITIO.

1 COntra ambientes Papatum, aut tractantes de electione futuri Pontificis, viuente adhuc Pontifice, eoque inconsulto, lata est excommunicatio ipso facto; cum enim ille qui absque consensu Principis, tractat de successore illius deligendo, reus sit criminis læsæ Maiestatis, ex Baldo *in l. quoniam liberi, C. de testibus*, iure merito Paulus I V. *in Bulla* 16. in ordine quæ incipit, *cum secundum Apostolum*, ad euitandum periculum captandæ mortis Summi Pontificis, & alia incommoda primo loco confirmat censuras, & pœnas quomodolibet latas, contra eos, qui Papatum ambiunt, & simoniam ea occasione committunt. Deinde tractantes de eligendo futuro Pontifice,

fice, inconsulto Pontifice viuento, non solum excommunicat, verum etiam priuat omnibus dignitatibus, officiis, fructibus, voce actiua, passiuā, inhabilesque ad ea omnia reddit, & infamiae notam iniungit. Rursus easdem censuras, & pœnas extendit ad eos omnes qui consilium, auxilium, opem, vel fauorem præstant, aut alio quouis modò se immiscent, nisi hoc quamprimum poterunt per se commode, vel per alium reuelarint. Denique contra impugnantes hanc Bullam, excommunicationem ipso facto imponit, & contra ipsos tanquam Schismaticos, & Hæreticos inquire mandat; hæc omnia prolixius exprimuntur in præcitata Pauli IV. Bulla.

SECUNDA PROPOSITIO.

- 2 **M**ateria istius excommunicationis sunt actiones in hac Bulla expressæ.
- 3 Prima actio est, ambire, seu procurare Papatum, præsertim si hac occasione, & eius causa simonia committatur; nam Paulus IV. confirmat censuras, & pœnas à Pontificibus, & Conciliis impositas contra ambientes hoc pacto Papatum. Vna autem ex pœnis est excommunicatio, vt patet ex tertia Bulla Iulij II. quæ incipit, *Cùm tam Diuino, quàm humano iure*, vt explicauit de cœsuris in particulari, q. 7. punct. 1.
- Hinc

Hinc sequitur eum, qui Papa viuento procurat, vel quodammodo subharrat suffragia Cardinalium, vt in futurum Papam eligatur, affici hac excommunicatione, quia dicitur ambire Papatum.

4 Sed modò dubium est primò, quid sit ambire Papatum. Respondeo idem esse, quod inordinata cupiditate Papatum quærere: ambitio enim ex S. Thom. 2. 2. *quæst.* 131. *art.* 1, & aliis DD. communiter est inordinata cupiditas honoris, & dignitatis, tunc autem cupiditas inordinata est, dum quæritur dignitas mediis illicitis, seu prohibitis, vt in nostro casu, in quo vetitum est procurare Papatum viuento Pontifice, ob periculum captandæ illius mortis; dicitur autem ambitus ab ambiendo, id est circumeundo, eo quod ambiens dignitatem, nunc istum, nunc illum adeat, vt dignitatem consequatur, & hoc dicitur crimen adfectati honoris, vetitum *in l. Iulia*, ambitus à Caïo Cesare Octauiano, teste Sueton.

5 Secundò dubium est, vtrum excommunicatio incurratur, tam ab eo qui Papatum ambit viuento Pontifice, quàm eo mortuo. Respondeo ambientem Papatum viuento Pontifice affici excommunicatione Pauli I V. ambientem verò post mortem Pontificis ligari excommunicatione Iulij I I. si Pa-

P

patum

226 *De Electione legitima*

patum ambiat, seu procuret per simoniam: nam Iulius II. in *Bulla 3.* quæ incipit, *Cum tam diuino*, excommunicationem tulit contra Cardinales, qui Sede vacante simoniacè eligunt, dando, promittendo, vel recipiendo: eadem *Bulla* recepta fuit in Concilio Lateranensi *sect. 5.* sub Leone X. cum excommunicatione contra simoniacè procurantes post mortem vnus Pontificis eligi in futurum Pontificem; vide Concilium Lateranense citatum supra *quæst. 2. §. unico.*

6 Tertiò dubium est, vtrum exoptans Papatum grauitèr peccet. Respondeo negatiuè per se loquendo, etiamsi appetat ob eximiam gradus dignitatem, & ob bona temporalia. Ratio est, tum quia ad hoc facit illud tritum sermone prouerbiū ex Apostolo desumptum, *qui Episcopatum desiderat, bonum opus desiderat;* tum quia licitum est expetere, quod licitum est recipere, cū non magis peccaminosa sit intentio, quàm ipsum opus intentum, sed licitum est Papatum recipere; ergo etiam licitum est expetere; tum quia sequeretur infinitos Clericos, & Ecclesiasticos expetentes Ecclesiasticas dignitates, in statu damnationis persistere, quod arduum, & durum videtur.

Idem dicendum est de eo, qui Papatum
procu

procurat, modò actionem aliquam, in hac Bulla, vel in aliis constitutionibus, de quibus *suprà quest. 3.* & *infra in hoc puncto* prohibitam non exerceat.

Dixi *per se loquendo*, quia per accidens ratione alicuius circumstantiæ mortaliter peccaminosa culpa grauis incurri potest: actus enim malitiam sumit, non solum ab obiecto, & fine proximo, verum etiam à remoto, & à circumstantiis, vt docui *de peccatis.* vide S. Tho. 2.2. *quest. 185.* Valentiam 2.2. *quest. 185. art. 1. puncto 2. concl. 3.* Nauarr. *Miscellan. 37. & 38.* Platum *de Cardinal. dignit. cap. 28.* Scortiam *in selectas constit. Theorem. 178.* & alios, quos in simili retuli *de beneficiis.*

Hinc sequitur primò, eum qui Papatum appetit, vt consanguineos modo licito locupletare possit, non esse reum lethalis culpæ.

Secundò eum, qui se Pontificatu indignum nouit, grauiter peccare Papatum appetendo, sicut enim hic Papatum licitè recipere non potest, ita neque appetere, nisi fortè appetat sub conditione si dignus esset; actus enim desiderij, qui aliàs turpis esset, licitus efficitur, addita conditione, qua posita turpitude ab actu aufertur, vt probaui *de matrimonio, & de peccatis.*

7 Maior difficultas est, vtrum is qui se dignum

gnum credit, sed nonnullos alios digniores animaduertit, grauiter peccet optando se dignioribus præferri. Respondeo affirmatiuè iuxta probabiliorem sententiam. Ratio est, quia sicut Electores tenentur digniorem cæteris paribus eligere, & præferre, vt benè Nauarr. *Miscellan.* 38. & Platus *cap.* 31. ita alter optare non potest se dignioribus præferri, quoties certò nouit illos esse digniores; si verò certè non nouit, optare potest se aliis præferri, si Cardinalibus visus fuerit dignus, qui cæteris præferatur; tunc enim grauis peccati reus non est, cum alieno iudicio se submittat, vt patet ex dictis *de beneficiis*, dum loquerer de illo, qui ad concursum beneficij accedit, animaduertens alios esse digniores, & *de contractibus disp.* 1. *quest.* 1. *punct.* 1. *num.* 13.

Dices si hoc verum esset, sequeretur multos Pontifices lethalis culpæ reos esse, dum Pontificiam dignitatem acceptant, animaduertentes alios digniores prætermitti seque dignioribus præferri. Respondeo Pontifices posse in tali euentu conquiescere, seque eligentium conscientix remittere, & accommodare, cum fieri possit, vt suo iudicio decipiantur, nec in propria causa iudex quis esse valeat, & hæc de prima actione.

8 Secunda actio est, tractare, vel tentare de electione

electione futuri Pontificis, viuento adhuc & inconsulto Papa, & hoc verum est, siue fiat per se, siue per alium, siue fiat verbis, siue scriptis, siue nunciis; in textu enim dicitur, *qui per se, vel alios, nobis viuentibus, & inconsultis verbis, aut scriptis, aut nunciis cum aliquo de futuro Pontifice eligendo haectenus tractarunt, vel tentarunt, seu in posterum Romano Pontifice viuento, & inconsulto tractabunt, vel tentabunt*, vide Bald. in l. quoniam liberi, C. de testibus. Azorium 2. parte lib. 4. cap. 2. quæst. 15. Scortiam in selectas constitut. theoremat. 180.

Hinc sequitur primò, eos affici excommunicatione, qui conuenticulas faciunt, seu ex animo tractant, quo pacto se gerere debeant, vt talis in Papam eligatur, seu quam rationem inire debeant, vt Cardinales ad istum eligendum inducantur, postquam hic, qui modo viuit, è viuis decesserit, isti enim dicuntur tractare de futuro Pontifice eligendo, & rei sunt criminis læsæ-Maiestatis, ex Bald. loco citato; idem dic de eo, qui curat sibi fidem dari, seu promitti, quòd talem eliget. An autem hoc etiam vetitum sit in Bulla Greg. XV. constat ex supradictis quæst. 1.

Secundò eum non affici excommunicatione qui interrogatur, vel interrogat quisnam futurus sit successor huius Pontificis; hoc

enim non est tractare de futuro Pontifice eligendo, sed speculatiuè, & per cōiecturas loqui.

Tertiò eum vinculo huius censuræ non obstringi, qui affirmat talem Cardinalem ex cultum, & ornatum esse iis qualitatibus, quæ Pontifici inesse debent, hoc enim non est agere de futuri Pontificis electione, sed de iis qui digni sunt, & eligi possunt; illud enim ad praxim pertinet, hoc ad speculationem, seu simplicem narrationem.

9 Tertia actio est auxilium, consilium, operam, fauorem, promissionem verbis, vel scriptis, re, vel factò, aut alio quòuis modo directè, vel indirectè, principaliter, vel incidenter præstare, complices esse, seu quauis ratione se immiscere circa electionem futuri Pontificis Papa adhuc viuente, & inconsulto; nisi fortè id, quamprimum commodè poterunt, reuelauerint Papæ pro tempore existenti, aut alteri ad hoc deputato; ista actio pluribus verbis exprimitur in præcitata Bulla, ibi, *Quòdque similes sententias censuras, & pœnas respectiuè incurrerint, & incurrant ipso iure, & factò, ac sine alicuius sententia prolatione, omnes & singuli etiam, ut præmittatur qualificati, & dignitatibus huiusmodi præditi, cuiusuis sexus, & ordinis existant, qui per se, vel alium, seu alios à die nostræ ad Summi Apostolatus apicem assumptionis, vsque in hanc*
diem

diem in præmissis, aut eorum aliquo quoduis auxili-
 um, consilium, vel fauorem, seu operã, verbis, vel
 scriptis, aut re, vel factò, seu promissione, pollicita-
 tione, suafione, vel his omnibus insimul, aut quouis
 alio modo, directè, vel indirectè, principaliter, vel
 incidentaliter præstiterint, seu in futurum quoties
 etiam successorum nostrorum Romanorum Pontifi-
 cum tempore præstabunt, aut in præmissis mediato-
 res, proxenetae, Nunciij, Mandatarij, Procuratores,
 seu Trapezite fuerunt, vel in posterum, vt præfer-
 tur: erunt seu aliàs se in præmissis quouis modo in-
 tromiserint, vel immiscuerint, seu in posterum,
 etiam tempore successorum huiusmodi habebunt,
 nisi ea nobis, aut successoribus nostris quorum tem-
 pore id continget, vel alteri cui id per nos, vel suc-
 cessores prædictos commissum fuerit, per se, vel
 alium, seu alios cumprimùm commodè potuerunt,
 reuelarint, etiamsi in præmissis aliquod aliud au-
 xilium, consilium, vel fauorem, &c.

10 Sed modò dubium est primò, vtrum qui
 alteri consilium dat, vt agat de electione Sum-
 mi Pontificis, statim in excommunicationem
 incidat. Respondeo negatiuè, quia hæc est
 actio accessoria, vt patet ex illis verbis, *in præ-*
missis, aut eorum aliquo quoduis auxili- um, con-
silium, vel fauorem, &c. ob actionem autem ac-
 cessoriam non incurritur excōmunicatio non-
 dum posita actione principaliter prohibita.

Addo neque in excommunicationem incidere, statim ac secuta est actio principalis, sed quando commodè potuit admonere Pontificem, vel alium ad hoc deputatum, & non admonuit, censura enim non est imposita absolute, ob actiones accessorias, sed sub hac conditione, nisi hoc reuelauerint, cumprimùm commodè potuerint, vide quæ in simili dixi *de excommunicatione*, quæ ob duellum contrahitur *puncto 50. disp. 2. quest. 2. de censuris in particulari.*

II Quarta actio est, impugnare istam constitutionem dicendo esse iniustam, inuolidam in totum, vel in partem, sic enim in dicta Bulla decernitur, §. 5.

TERTIA PROPOSITIO.

12 **S**Vbiectum istius excommunicationis sunt omnes, & singuli tam masculi, quàm foeminae, tam Laici, quàm Ecclesiastici, etiamsi Regia, vel Imperiali dignitate fulgeant, nam Paulus I V. hos omnes apertissimis verbis exprimit, & comprehendit *in §. 2. vers. Nec non quoscunque, &c.*

An autem præfati delinquentes alias pœnas in eadem Bulla sancitas statim incurrant, constat ex dictis *de legibus*, vbi regulas generales tradidi.

Q V A R

QVARTA PROPOSITIO.

Absolutio istius excommunicationis Summo Pontifici reseruata est ; nam Paulus in præcitata Bulla, sic ait, & ab excommunicatione, & maledictione huiusmodi, per alium, quàm per nos, & Romanum Pontificem pro tempore existentem, præterquam in mortis articulo, absolui non possint.

QVÆSTIO III.

De excommunicatione contra Dominos temporales, & Officiales Ciuitatis in qua electio Summi Pontificis facienda est.

S V M M A R I V M.

- 1 *Domini temporales non seruantes præscripta Sede Apostolica vacante ligantur excommunicatione.*
- 2 *Enumerantur ea quæ seruanda sunt à Dominis temporalibus Sede vacante.*
- 3 *Aassignatur materia istius excommunicationis.*

P

5

4 *Aassigna*

4 *Afignatur subiectum eiusdem.*5 *Absolutio istius excommunicationis non est reseruata.*

QVATOR in hac quæstione explicabo; primò, an præfati Domini, & Officiales sint ipso facto excommunicati; secundò, quænam sit materia illius excommunicationis; tertio, quòdnam sit. subiectum seu quinquam Domini, & Officiales huic censuræ subiiciantur; quartò, an absolutio istius excommunicationis Summo Pontifici reseruata sit.

PRIMA PROPOSITIO.

I DOMINI temporales, & alij Rectores, & Officiales Ciuitatis, in qua electio Summi Pontificis facienda est, ligantur excommunicatione, si obseruari non faciant ea, quæ præscribuntur *in cap. ubi periculum, de electione*, nam in præfato capite statuitur, vt Domini, & Officiales illius Ciuitatis in qua mortuus est Summus Pontifex, & in qua electio noui Pontificis facienda est, præstent iuramentum personaliter coram Clero, & populo Ciuitatis, quo iurent se obseruatueros, & obseruari facturos ea, quæ in præcitato textu habentur,

bentur, etsi ea non obseruauerint, cuiuscunque sint status, & conditionis, omni cessante priuilegio, excommunicationem ipso facto incurrant; sint perpetuò infames, inhabiles ad dignitates, & officia, feudis, & bonis Ecclesiasticis priuati, & Ciuitas sit interdicta, & priuata Episcopo.

2. Quæres quænam in præfato cap. contineantur, quorum obseruantiam Domini temporales procurare debent.

Respondeo plura contineri, Primò, vt Electio post decem dies ab obitu Pontificis celebretur in Ciuitate, in qua Pontifex cum sua Curia residebat; si verò periit extra Ciuitatem, in qua cum sua Curia non residebat, electio fiat in Ciuitate in cuius territorio Pontifex ex hac vita migravit, nisi fortè ea Ciuitas interdicta sit, aut rebellis contra Romanam Ecclesiam; tunc enim electio facienda est in alia proximiori Ciuitate, quæ huiusmodi vitio non sit infecta.

Secundò, vt nullus ad Cardinales in Conclauis existentes accedat, exceptis seruentibus, nec ipsos secretò alloquatur, vel nuncium mittat, vt ex dicendis *quæst. proximè sequenti*, constabit.

Tertiò, vt si Cardinales intra tres dies postquam Conclauis ingressi fuerunt Pontificem
non

non elegerint, vnicum ferculum tam in prandio, quàm in cœna quinque dierum spatio recipiant, quibus diebus elapsis, si electio secuta non fuerit, panis solùm, vinum, & aqua tribuantur donec electionem perfecerint.

Existimo tamen Cardinales non teneri sub mortali hanc regulam de abstinencia à cibis obseruare, quia Pontifex non vtitur forma loquendi præceptiua sub mortali; ait enim *unico ferculo sint contenti, & infra, ex tunc tantummodo panis, vinum, & aqua ministratur eisdem, donec eadem prouisio subsequatur*: Ergo si aliquid aliud ipsis ministratur, vesci possunt, quia vetitum est potius ministrare, quàm recipere, & frui.

Quartò, vt Cardinalis superueniens post ingressum aliorum in Conclauē, & nondum facta electione, admittatur in eodem negotio, in illo statu, in quo ipsum inuenerit, vide præcitatum textum §. *hoc sacro*.

SECUNDA PROPOSITIO.

3 **M**ateria istius excommunicationis consistit primò in omissione, seu negligentia ad faciendum obseruari ea, quæ in præfato capite circa Summi Pontificis creationem præscribuntur; verum tamen est non sufficere quamlibet negligentiam, sed requiri grauem,

grauem, & sufficientem ad mortale peccatum, excommunicatio enim non incurritur, nisi ob mortale peccatum.

Secundò, in commissione fraudis in iis, vel circa quæ in prædicto capite circa præfatam creationem decernuntur. Hæc propositio, patet ex illis verbis, *Quod si præmissa non diligenter obseruarint, aut si fraudem in eis, vel circa ea commiserint, cuiuscunque sint præminentia, conditionis, aut status, omni cessante priuilegio, eo ipso sententiam excommunicationis incurrant, & perpetuò sint infames.*

TERTIA PROPOSITIO.

4 **S**ubiectum istius excommunicationis, sunt omnes Domini, aliisque Rectores, & Officiales illius loci, in quo Summi Pontificis electio facienda est, delinquentes contra istam constitutionem, vt patet, tum ex præcatis verbis, *Cuiuscunque sint præminentia, &c.* tum ex illis, *Domini, aliique Rectores, & Officiales Ciuitatis illius.*

Hinc sequitur non solum Laicos, verùm etiam Ecclesiasticos contra istam constitutionem delinquentes affici excommunicatione huius capituli, quia textus generaliter loquitur de Dominis, Rectoribus, & Officialibus illius Ciuitatis, in qua Romani Pontificis facienda est

238 *De Electione legitima*
est electio, cuiuscunque sint præminentia
conditionis, aut status.

QVARTA PROPOSITIO.

5 **A**bsolutio istius excommunicationis
Summo Pontifici reseruata non est,
quia in præfato textu nullum adest verbum,
quod reseruationem significet; an autem in-
terdictum locale positum contra Ciuitatem,
prædictorum Dominorum auferri possit à
Confessario, vel Episcopo, constat ex regulis
generalibus traditis *de censuris in genere*, vbi
negatiuè responsum fuit.

QVÆSTIO IV.

*De excommunicatione contra eos, qui
Cardinalibus in Conclavi existen-
tibus, litteras, vel nuncium
mittunt, vel secretò
loquuntur.*

SVMMARIVM.

1 *Refertur textus in quo ista excommunicatio
continetur.*

2 *Affigna*

- 2 *Affignatur materia istius excommunicationis.*
- 3 *Litteras mittens Cardinali in Conclavi existenti, non ligatur excommunicatione, si litteræ ad Cardinalem non perueniunt.*
- 4 *Litteras Cardinali in Conclavi existenti mittens ligatur excommunicatione, siue secretè, siue publicè mittat.*
- 5 *Affignatur subiectum istius excommunicationis.*
- 6 *Cardinales in Conclavi existentes ntriligantur excommunicatione, secretè inter se loquendo, aut nuncium, & litteras ad se mittendo.*
- 7 *Cardinales recipientes nuncium, vel litteras, vel loquentes, cum secretò loquentibus grauius peccant, sed non ligantur excommunicatione.*
- 8 *Cardinalium famulus in Conclavi existētium alloquens, non ligatur excommunicatione.*
- 9 *Recipiens litteras in Conclauē missas, quādo nam ligetur excommunicatione.*
- 10 *Mittens Scripturam in Conclauē ligatur excommunicatione, etiamsi Scriptura non agat de Summi Pontificis electione.*
- 11 *Scripturam mittens in Conclauē, ligatur excommunicatione, etiamsi ea Scriptura aliquid, aliud inuoluat, aut credat fore, ut non legatur.*

240 *De Electione legitima*

- 12 *Litteras, seu scripta deferens in Conclauē non ligatur excommunicatione.*
- 13 *Scripturam breuem, seu modicum chirographum mittens in Conclauē, ligatur excommunicatione.*
- 14 *Absolutio istius censura, an reseruata sit.*

EXPLICANDVM est primò, an præfati excommunicatione ligentur; secundò, quænam sit istius excommunicationis materia; tertio, quòdnam sit subiectum; quarto, utrùm absolutio Summo Pontifici reseruata sit.

PRIMA PROPOSITIO.

1 **M**ittens litteras, vel nuncium Cardinali in Conclauē existenti, aut ipsum secretò alloquens excommunicationis pœnam incurrit; hæc propositio, patet ex capite *ubi periculum de elect. ibi, nulli etiam fas sit ipsis Cardinalibus, vel eorum alicui nuncium mittere, vel scripturam, qui verò contrà fecerit, scripturam mittendo, vel nuncium, aut cum aliquo ipsorum secretò loquendo, ipso factò sententiam excommunicationis incurrat.*

SECUN

SECUNDA PROPOSITIO.

Materia istius excommunicationis, sunt tres actiones, quas Summus Pontifex interdixit ne electio Papæ impediatur, aut perturbetur.

Prima actio est mittere nuncium Cardinalibus in Conclavi existentibus, secunda, mittere scripturam, tertia secretò loqui.

2 Sed modò dubium est, primò, vtrum ad incurrendum istam excommunicationem, satis sit mittere scripturam, vel nuncium, qui non perueniat ad eum ad quem mittebatur, vt quia nuncius in Conclauē, vel ad eius fenestellam non fuit admissus, aut quia fuit alia ratione impeditus ne fungeretur munere, cuius causa mittebatur.

Respondeo ex vi præfati textus, opus esse vt perueniat ad eum ad quem mittebatur. Ratio est, tum quia verba cum effectu intelligenda sunt, *l. 1. §. hæc verba, ff. quod quisque iuris, l. quoties, ff. qui satisf. cog. & cap. si à iudice de appellat. lib. 6.* tum quia sicut Religiosus scribens litteras Monialibus non incurrit excommunicationem editam contra quosdam religiosos scribentes Monialibus litteras si litteræ ad Moniales non perueniunt, vt docui *in tract. de clausura*, dum loquerer de excommunicationibus,

Q

nibus,

nibus, quæ ob violationem Clausuræ contrahuntur, ita, &c.

Ex quo sequitur eum non affici excommunicatione præfati capituli, qui litteras alicui Cardinali scripsit, sed illæ ad Cardinalem non peruenerunt, etiamsi fortè is, qui eas interceptit, eidem Cardinali significauerit, quid in ipsis contineatur.

Ratio est, quia effectus ex parte mittentis non est consumatus, hoc tamen intelligitur, modò is, qui eas interceptit, non significet contenta in litteris de mandato illius qui litteras miserat; is enim munere nunciij fungeretur.

3 Secundò dubium est, vtrum ad istam excommunicationem incurrendam necesse sit, vt nuncius, vel scriptura secretò mittatur. Respondeo duplicem esse DD. sententiam.

Prima sustinet opus esse, vt nuncius, vel scriptura secretò mittatur. Ratio est, tum quia ad incurrendam istam excommunicationem, ob locutionem non satis est publicè loqui (in textu enim dicitur *secretò loquendo*;) ergo neque satis est publicè mittere scripturam, vel nuncium. Hæc consequentia probatur, quia quando in aliquo statuto multa prohibita recensentur, & vltimo prohibito, adiungitur qualitas aliqua restrictiua, illa qualitas restrictiua refertur ad omnia priùs enumerata, sed
locu

locutionis, quæ ultimo loco in præfato textu prohibetur, additur qualitas restrictiua, vt secretò fiat. Ergo eadem qualitas refertur ad actiones priùs interdictas, id est ad missionem nunciij, & scripturæ, tum quia in materia pœnali strictior interpretatio facienda est, quantum patitur contextus verborum; contextus autem verborum patitur, vt illa particula *secretò*, referatur ad omnia antecedentia, ita Syluester *verbo excom. 9. §. 11. num. 34.* Angelus *verbo excom. 7. casu 13.* Tabiena *excom. 5. casu 16.* Geminian. Ioannes Andreas, & Archid. *in cap. ubi periculum citato.*

Secunda sententia, quæ mihi vera videtur, asserit ad incurrendum præfatam excommunicationem non requiri, vt scriptura, vel nuncius secretò mittatur. Ratio est, quia ommissio Scripturæ, vel nunciij absolutè prohibetur, & illa particula *secretò* additur tantùm modo locutioni, vt patet consideranti verba textus, ita Caiet. *verbo excom. cap. 55.* Nauarr. *cap. 27. num. 121, §. 11.* Suarez *de censuris disp. 23. sect. 4. num. 1.* Sayrus *lib. 3. cap. 35. num. 3.* Filliucius *tract. 14. cap. 4. quæsto 2. num. 54.* S. Antoninus Paludanus, Martinus Ledesma, & alij.

4 Ex nostra ratione, patet responsio ad argumenta primæ sententiæ, prædictis addendum est, quòd licet prima sententia alicui probabilis

Q 2

babilis

babilis fortè videri possit, ex vi præcitati, cap. nihilominus ex dispositione Pij IV. mittens nuncium, aut litteras, aut cuiusvis generis scripta, ligatur excommunicatione, siue secretò mittat, siue publicè, vt ad finem huius quæst. explicabo.

TERTIA PROPOSITIO.

5 **S**ubiectum istius excommunicationis sunt illi, qui nuncium, vel scripturam mittunt, aut secretò loquuntur, cum Cardinalibus in Conclauis existentibus, vt constat ex præcitato textu. Hoc tamen intelligitur, & limitatur, nisi id fiat de consensu omnium Cardinalium in Conclauis existentium, circa ea quæ pertinent ad electionem tunc instantem. Ratio istius limitationis est, quia in præcitato textu facultas datur Cardinalibus, vt possint aliquem de consensu omnium Cardinalium, ibi præsentium admittere pro iis, quæ ad electionis instantis negotium pertinent, vt si vocarent Iurisperitum, Tabellionem, vel Religiosum causa electionis, ita Glossa *in cap. ubi periculum, §. vocarentur.* Sayrus *loco citato, num. 2.*

Ex dictis sequitur, primò eum, qui scripturam defert non affici excommunicatione huius textus, modò ipse non loquatur secretò; aliud enim est deferre, aliud mittere, & à diuersis

uerfis præfertim in materia pœnali, non valet illatio, *l. Papinianus exuli. ff. de minoribus, l. inter copulantem, §. sacram. ff. de verborum oblig. & l. naturalem, §. nihilominus, ff. de acquir. poss.*

Secundò, Episcopos, Prælatos, aliòsve cuiuscùmque conditionis, & status affici excommunicatione præcitati capituli mittendo publicè, vel secretò nuncium, vel scripturam, aut secretò loquendo, quia verba textus generalia sunt.

6 Sed modò dubium est, primò vtrum ipsimet Cardinales in Conclauis existentes afficiantur ista excommunicatione secretè inter se loquendo, aut famulum, vel scripturam mittendo. Respondeo negatiuè, quia textus intelligitur de illis, qui extra Conclauem existunt, vt colligitur ex præcedentibus verbis, ibi *nulli ad eosdem Cardinales, aditus pateat*, ita Caiet. Filliucius, Sayrus, & Suarez locis citatis.

7 Secundò dubium est, vtrum ipsimet Cardinales recipientes nuncium, aut litteras, aut colloquentes cum secretò loquentibus grauius peccent, & afficiantur pœna excommunicationis præfati capituli.

Respondeo, grauius peccare quoties aduertunt eum, qui secretò loquitur, aut qui nuncium, vel litteras misit, non habuisse iustam,

stam, & sufficientem causam ad hæc præstanda. Ratio est, quia qui delicto alterius cooperatur peccat pro qualitate delicti cui cooperatur, vt patet ex regulis generalibus traditis *de peccatis*; non tamen incurrunt excommunicationem in præfato cap. contentam; quia ea lata est in mittentes, nuncium, vel scripturam Cardinalibus, aut cum eis secretò loquentes, non verò in ipsos Cardinales recipientes nuncium, vel scripturam, vel secretò colloquentes, quantum est ex vi huius textus præcisè; incurrunt tamen aliam Pij I V. recipiendo nuncium, vel scripturam, de qua statim differam.

Dices, participant in crimine criminoso ob quod lata est excommunication, participans autem in crimine criminoso incurrit eandem excommunicationem, *cap. nuper de sentent. excomm.* Respondeo iuxta alibi dicta ob participationem in crimine criminoso non incurrere excommunicationem à participante, nisi is, cum quo participat, iam contraxerit excommunicationem, & sit excommunicatus vitandus, vt ostendi in tractatu *de censuris in particulari in explicatione, cap. nuper de sent. excommunicationis*; nam post extrauagantem *Ad euitanda*, licitum est participare cum excommunicato tolerato.

8 Tertiò dubium est, vtrum secretò loquens cum famulis Cardinalium in Conclauì existentibus, ligetur hac censura. Respondeo negatiuè, quia in præfato textu, excommunicantur secretò loquentes, cum Cardinalibus, vel cum aliquo ipsorum; famuli autem Cardinalium non sunt Cardinales, & in materia pœnali non est facienda extensio vltra propriam verborum significationem, *l. cum quidam, ff. de liber. & posth. cap. renouantes 22. dist. 10. cap. odia de reg. Iur.*

Hoc tamen limitandum videtur, modò non loquatur cum famulis, imponendo eis, vt illud referant Cardinalibus, in hoc enim casu ligari videtur excommunicatione, non tanquam secretò loquens cum Cardinalibus, sed tanquam mittens nuncium; sicut enim tradens famulo Cardinalis scripturam Cardinali referendam, dicitur mittere scripturam Cardinali; ita etiam loquens cum famulo Cardinalis de re aliqua, vt eam referat Cardinali, dicitur mittere nuncium, secùs dicendum est, si loquatur cum famulo Cardinalis, absque præfata intentione, etiamsi fortè famulus auditum ab ipso significet, & referat Cardinali; tunc enim non dicitur mittere nuncium iuxta strictam verborum significationem.

Quartò dubium est, vtrum requiratur consensus

Q 4

sensus

sensus omnium Cardinalium, ut quis excusetur ab excommunicatione alloquendo Cardinales in Conclavi existentes. Respondeo solutionem constare ex supradictis *disp. 1. quest. 3. num. 7.*

Hæc dicta sint ad intelligendum, *cap. ubi periculum, de elect.* in quo extat excommunicatio non reseruata.

9 Observandum tamen est præter dictam excommunicationem, aliam additam fuisse à Pio IV. anno 1562. in Bulla 63. in ordine, quæ incipit, *In eligendis Ecclesiarum Prælati, §. litteras*, in qua constitutione Summus Pontifex sub excommunicatione ipso facto incurrenda, & Sedi Apostolicæ reseruata prohibet litteras, aut scripta cuiusvis generis, seu nuncium, vel notam, aut signum ad eos, qui in Conclavi sunt, mittere, seu recipere; aut contra è Conclavi ad eos qui foris erunt, ibi, *Litteras verò, aut cuiusvis generis scripta, ad eos qui in Conclavi erunt, seu nuncium, vel notam, aut signum mittere, aut recipere, aut contra è Conclavi ad eos, qui foris erunt nullo modo liceat. Qui contra fecerint, quacumque dignitate, etiam Cardinalatus honore præfulgeant, pænæ excommunicationis lata sententiæ subiacent, absolventi facultate, præterquam in mortis articulo, soli Pontifici Maximo reseruata, à quo nihilominus pro qualitate delicti, ultra*

tra

tra dictam excommunicationis pœnam puniendi erunt.

Ex quo patet differentia inter istam, & præcedentem excommunicationem, primò, quod ista est reseruata Summo Pontifici, illa nequaquam; secundò, in ista non solum prohibitum est mittere litteras, scripta, & signa, verùm etiam illa recipere; in illa verò non imponitur excommunicatio recipientibus, tertio in illa prohibitum est sub excommunicatione secretè loqui, in hac verò constitutione prohibitum est quidem, sed non sub censura, vt patet ex illis verbis, *Clauso Conclauì nulli ad Colloquium etiam extrà portam Conclauis, etiam Principum Oratores, nisi ex magna, & urgentissima causa à maiori parte Collegij approbata admittantur.* Quamobrem secretò loquens incurrit quidem excommunicationem, non tamen reseruata.

An verò hæc Censura incurratur antequam scriptura, vel nuncius ad eum perueniat, ad quem mittebatur, patet ex supradictis, *num. 2.*

10 Sed modò dubium est, primò, vtrum ad istam excommunicationem incurrendam opus sit, vt scriptura tractet de re ad Pontificis electionem pertinente. Respondeo id non requiri, sed sufficere quamlibet scripturam. Ra-

Q 5

tio

tio est, tum quia Summus Pontifex ad præcauenda pericula, prohibet mitti, vel recipi scripta cuiusuis generis, ibi, *Litteras verò, aut cuiusuis generis scripta.* Tum quia, sicut prohibetur quælibet locutio cum Cardinalibus, ita etiam cuiuslibet scripturæ transmissio. Adde sub eadem excommunicationis pœna prohibitum esse nuncium, notam, aut signa mittere, etiamsi illa signa nota sint tantummodo mittenti, & ei ad quem mittuntur, vt si quis cum aliquo, qui Conclauē ingressus est, confingat quosdam characteres, aut signa, vt alter intelligat, certum quid significare, quoties tale signum dederit.

II Adde illum affici excommunicatione, qui aliquid scriptura inuoluit, illudque in Conclauē mittit, etiamsi timeat fore, vt illa scriptura non legatur, adhuc enim dicitur mittere aliquod scriptum ad eos, qui in Conclauē existant, & sicut mercator retinens folia libri vetiti ad inuoluendum caseum, afficitur excommunicatione lata contra retinentes libros vetitos, vt cum communi Doctorum sententia docui in explicatione *Bulle Cæne*, ita, &c. secus si mittantur libri, aut chartæ typis impressæ, vel papyrus necessaria ad aliquid inuoluendum, hæc enim non vocantur litteræ, vel scripta. Hæc tamen intellige, nisi mittantur tanquam

quam signum ad aliquod significandum ex
præuia conuentione, vt dictum est *num. 10.*

12 Secundò dubium est, vtrum deferens
litteras, seu scripta, incurrat excommunicatio-
nem istius constitutionis. Respondeo negati-
uè, etiamsi alloquatur ipsum, ad quem litteras
defert; Ratio est, quia aliud est mittere nun-
cium, scripturam, aut signum, aut recipere;
aliud verò deferre, hic tamen incurrit excom-
municationem, *cap. vbi periculum*, si secretò lo-
quatur, vt suprà dictum est.

13 Tertiò dubium est, vtrum mittens, vel
recipiens modicum chirographum, & valde
breuem scripturam, vinculo huius censuræ
obstringatur. Ratio dubitandi pro parte nega-
tiua est, tum quia paruitas materiæ semper ex-
cusat à mortali, consequenter etiam ab ex-
communicatione, quæ ob peccatum mortale
incurritur, tum quia legens octo, vel decem
lineas libri ob hæresim damnati, non afficitur
excommunicatione lata contra legentes li-
bros Hæreticorum, etiamsi in illis paucis lineis
inertus sit error, cuius causa liber ille damna-
tus fuit, ergo multo minus in præfatis casibus
incurrit excommunicationem mittens, vel ac-
cipiens breuissimum chirographum.

His non obstantibus omnino sustinendum
est, tam recipientem, quàm mittentem breue
chiro

chirographum, in præfatis casibus vinculo excommunicationis ligari; ratio est, tum quia prohibitio generalis est; non solum enim prohibentur litteræ, verum etiam scripta cuiuscunque generis notæ, & signa; huiusmodi autem chirographum comprehenditur sub nomine scripti cuiusvis generis, vel saltem sub nomine notæ, aut signi; tum quia ubi est eadem ratio, debet etiam esse eadem iuris dispositio, *l. illud, ff. ad legem Aquil. l. illud, C. de sacros. Eccles. & l. à Titio, ff. de furtis.* Ratio autem ob quam illa excommunicatio lata est, militat tam in breui chirographo, quàm in longiori, cum inde arripi possit occasio impediendi liberam futuri Pontificis electionem.

Ad primam rationem dubitandi. Respondeo in hoc casu non adesse paruitatem materiæ, sed materiam ipsam sufficientem ad mortale, & ad censuram incurrendam, vt patet ex rationibus à me allatis.

Ad secundam negatur consequentia. Ratio disparitatis est, quia illa excommunicatio lata est contra legentes libros hæreticorum, qui autem paucas lineas legit, non dicitur moraliter loquendo librum legere, consequenter ratione paruitatis materiæ à mortali, & à censura excusatur, qui verò breue chirographum in Conclauē mittit, vel recipit, dicitur recipere

re aliquod scriptum, notam, vel signum, quod est materia istius excommunicationis, consequenter non excusatur à mortali, & ab excommunicatione.

QVARTA PROPOSITIO.

14 **A**bsolutio istius excommunicationis Summo Pontifici reseruata non est. Ratio est, quia Gregorius X. qui hanc excommunicationem in Concilio Lugdunensi edidit, *cap. ubi periculum citato*, absolutionem non reseruauit, secùs dic de excommunicatione Pij IV. vt dictum est, *num. 8.*

QVÆSTIO V.

De excommunicatione contra occupantes bona Cardinalium in Conclavi existentium, aut etiam alibi.

SVMMARIVM.

I *Refertur textus in quo ista excommunicatio continetur.*

2 *Affigna*

254 *De Electione legitima*

- 2 *Assignatur materia istius excommunicationis.*
- 3 *Inuadens domum alicuius Cardinalis, non incurrit istam excommunicationem, nisi etiam aliquid rapiat, an autem aliam incurrat, explicatum est in tract. de censuris in particulari.*
- 4 *Inuadens domum alicuius Cardinalis armata manu incurrit excommunicationem, etiam si vox non prodierit ipsum in Papam electum fuisse.*
- 5 *Vulnerans aliquem in domo Cardinalis, postquam eam domum armata manu inuasit excommunicationem incurrit.*
- 6 *Explicatur subiectum istius excommunicationis.*
- 7 *Excommunicatio lata ob inuasionem domus Cardinalis an reseruata sit.*
- 8 *Inuadens domum Cardinalis quas pœnas præter excommunicationem incurrat.*

NE à consueto tractationis usu recedam, quatuor explicabo, primò, vtrum extet ista excommunicatio, secundò, quænam sit istius materia; tertio, quòdnam sit subiectum; quarto, vtrum absolutio reseruata sit.

PRIMA

PRIMA PROPOSITIO.

I Occupantes bona Cardinalium in Conclauis existentium, aut etiam aliàs ipsorum domum inuadentes, & aliquid hostiliter diripientes, aut aliquem ibi existentem vulnerantes anatemati subiiciuntur.

Ista excommunicatio lata fuit priùs in Concilio Constantiensi *sess. 41. in Decreto, omnis ætas*, contra eos qui violenter occupant res electi in Papam, aut Cardinalium electorum, aliorumque in Conclauis existentium; verum quia fortè Decretum Concilij Constantiensis omnino receptum non fuerat, Leo X. in Bulla 16. quæ incipit *Temerariorum*, confirmans constitutionem Honorij III. & Bonifacij VIII. in *c. felicitis, de pænis, in 6.* extendit dictam constitutionem ad eos, qui armata manu inuadunt domum alicuius Cardinalis, & aliquid violenter, hostiliter rapiunt, aut aliquem ibi existentem vulnerant, aut ad huiusmodi delictum mandato, aut consilio cooperantur, aut ratum habent, vt patet ex verbis Bullæ Leonis X. §. 3. ibi, *Et nihilominus constitutiones easdem cum omnibus, & singulis in eis contentis censuris, & pænis, ad omnes, & singulas personas cuiuscunque status, conditionis, & excellentiæ existentes, qui alicuius dictorum Cardinalium domum, tam tempore dicti Conclauis, etiam si*

etiamsi in Romanum tunc Pontificem sit electus, quàm alias, quancumque, & ex quacumque causa armata manu inuadentes, & in ea violenter, hostiliter aliquid diripientes, aut quempiam ex inibi existentibus vulnerantes, & eorum socios, & qui id fieri mandauerint, vel factum eius nomine ratum habuerint, ac ipsis inuasoribus, consilium in premissis, vel fauorem præstiterint, & defenderint extendimus, & ampliamus.

SECUNDA PROPOSITIO.

2 **M**Ateria istius excommunicationis consistit in actionibus in hac Bulla expressis; Prima actio est, armata manu inuadere domum alicuius Cardinalis, & aliquid violenter, & hostiliter rapere, is autem dicitur hostiliter rapere, qui hostili modo rapit, seu tanquam hostis, seu publicè & manifestè, vt in simili dixi in *Bulla Cœnæ q. 12. puncto 1. n. 6.*

3 Rogabis primò, vtrum ad incurrendam istam excommunicationem satis sit, vt quis armata manu inuadat domum Cardinalis, an etiam requiratur, vt aliquid violenter tanquam hostis rapiat.

Respondeo, vtrumque requiri si loquamur de excommunicatione, quam hîc explicamus. Ratio est, quia Summus Pontifex loquitur per
particu

particulam coniunctiuam, & ibi, *armata manu inuadentes, & in ea violenter, hostiliter aliquid diripientes*; natura autem dictionis & est coniungere, & copulare antecedentia cum subsequentibus, non verò disiungere, & separare, *l. Titia Textores, §. nihil, ff. de legat. l. si heredi plures, ff. de condit. instit. & l. si quis ita stipulatus, ff. de verborum obligat.*

Hinc sequitur eum non affici excommunicatione Bullæ Leonis X. citatæ, qui aliquid è domo Cardinalis violenter, & hostiliter rapit, nisi etiam illam armata manu inuasit.

Secundò eum non subiici huic excommunicationi, qui titulo lætitiæ, & ex rationabiliter præscripta voluntate Cardinalis in Papam electi, domum ipsius diripit, quia hoc non facit tanquam hostis, in Concilio tamen Constantiensi citato id vetitum erat, etiamsi fieret prætextu lætitiæ.

Tertiò eum non ligari hac censura, qui spoliat cubiculum Papæ in Conclauis constructum, nam Bulla Leonis loquitur de inuadentibus, & diripientibus domum, quod verificatur de domo extra Conclauem posita. Dixi in responsione, si loquamur de excommunicatione, quam hic explicamus, nam si loquamur de excommunicatione lata contra hostiliter insequentes Cardinales *in cap. felicitis de pœnis,*

in 6. quam Leo X. in hac Bulla confirmavit, perspicuum est illum, qui hostiliter inuadit domum, in qua Cardinalis existit, excommunicatione affici, etiamsi nihil violenter diripiat, vt patet ex dictis in *Bulla Cæna, Canone 11. quest. 12. puncto 1. num. 6. & seqq.*

4 Rogabis secundò, vtrum ad incurrendam istam excommunicationem opus sit, vt inuasio fiat, dum Cardinalis in Conclauis existit, & de ipso prodit vox quod in Pontificem sit electus.

Respondeo negatiuè, sed satis esse quòuis tempore fiat, quia Leo X. generaliter loquitur, ibi, *Qui alicuius dictorum Cardinalium domum tam tempore dicti Conclauis, etiamsi in Romanum tunc Pontificem sit electus, quàm alias quandocunque, & ex quacunque causa.*

Secunda actio est, vulnerare aliquem ex iis, qui in domo Cardinalis existunt, quamobrem si quis armata manu inuadat domum Cardinalis, & aliquem ibi existentem vulneret, afficitur excommunicatione, etiamsi nihil inde rapiat, quid autem significet verbum vulnerare, patet ex dictis in expositione *Bulle Cæna.*

5 Rogabis, vtrum ista excommunicatio incurratur ab omnibus qui aliquem vulnerant in domo Cardinalis. Ratio dubitandi pro parte affirmatiua est, quia ista actio est distincta

stincta à prima , & exprimitur per particu-
lam disiunctiuam *aut* ; ad verificandam au-
tem propositionem disiunctiuam sufficit alte-
ram partem veram esse , *l. si heredi plures, ff. de*
condit. institut. & l. si quis ita stipulatus in fine, ff.
de verbor. oblig.

His non obstantibus. Respondeo istam ex-
communicationem incurri ab iis qui aliquem
in domo Cardinalis existentē vulnerant post-
quam eam domum armata manu inuaserunt.
Ratio est , quia Summus Pontifex loquitur de
iis, qui domum Cardinalis armata manu inua-
dunt, & simul aliquid hostiliter rapiunt, aut ali-
quem vulnerant, quapropter dictio illa , *aut*,
non est disiunctiua respectu inuadentium, sed
respectu rapientium, ita, vt sufficiat rapere, aut
vulnerare post inuasionem domus , hinc patet
responsio ad rationem dubitandi.

Tertia actio est, socium esse , id est , partici-
pem esse delicti , quod committitur aliquā
prædictarum duarum actionum. Quarta est
mandare. Quinta ratum habere factum suo
nomine ; Sexta consilium , vel fauorem præ-
bere, & defendere.

TERTIA PROPOSITIO.

6 **S**ubiectum istius excommunicationis
sunt omnes & singuli , qui aliquam ex

R 2 præfa

præfatis actionibus faciunt, nam Summus Pontifex in præfata Bulla generaliter loquitur, ibi, *Ad omnes, & singulas personas cuiuscunque conditionis, status, & excellentia existentes.*

QVARTA PROPOSITIO.

7 **A**bsolutio istius excommunicationis Summo Pontifici reseruata est. Ratio est, quia licet in præcitata Leonis X. Bulla, nulla reseruationis mentio habeatur, nihilominus excommunicatio, *cap. felicitis de pœnis, in 6.* reseruata est; ergo etiam ista excommunicatio reseruata est, nam Leo X. extendit excommunicationem, *cap. felicitis*, cum omnibus ibi contentis ad eos qui aliquam ex actionibus in secunda propositione explicatis faciunt.

8 Secundò dubium est, vtrum præfati delinquentes præter excommunicationem reseruatam, alias pœnas incurrant.

Respondeo, quamplures alias incurrere, vt bannum, infamiam, publicationem bonorum, priuationem beneficiorum, & alia, quæ *in cap. felicitis citato*, recensentur. An autem istæ pœnæ incurrantur ante vllam Iudicis sententiam, constat ex dictis *de legibus*, vbi generales regulas tradidi.

QVÆ

QVÆSTIO VI.

De excommunicatione contra Cardinales simoniam committentes in electione Papæ.

S V M M A R I V M.

- 1 *Simoniam committens in electione Papæ, excommunicationem incurrit.*
- 2 *Affignatur materia istius excommunicationis.*
- 3 *Enumerantur ea propter quæ incurritur excommunicatio, faciendo contra contenta in hac Bulla.*
- 4 *Excommunicatio lata ob simoniam contractam causa electionis Papæ non incurritur, quovis tempore præfata simonia committatur, sed si committatur Sede vacante.*
- 5 *Affignatur subiectum istius excommunicationis.*
- 6 *Absolutio istius excommunicationis reservata est.*

R 3

EXPLI

EXPLICABO primo loco, an ista excommunicatio extet, secundo quænam sit eius materia, tertio, quòdnam sit subiectum, quarto, vtrum eius absolutio referuata sit.

PRIMA PROPOSITIO.

1 **C**ommittens simoniam Sede vacante in electione Papæ excommunicationem, & alias pœnas incurrit, nam Iulij II. in Bulla quæ incipit, *cum tam diuino*, non solum prohibet electionem Papæ simoniacè fieri; verum etiam electionem simoniacè factam absolutè, & omnino irritat, grauésque pœnas tam sic electo, quàm eligentibus imponit, ac denique statuentes, disponentes, vel facientes, seu attentantes aliquid Sede vacante contra illam constitutionem, seu contrauenientes, excommunicationi subiicit, nonnulli tamen Doctores, quos retuli *disp. 1. quest. 2. §. unico*, putant hanc Bullam vsu receptam non esse, sed hoc ego ibidem reprobauit, vide quæ ibi tradidi, vbi de simoniaca electione prolixius egi.

SECUNDA PROPOSITIO.

2 **M**ateria istius excommunicationis sunt sacrilegæ actiones in præfata Iulij II. Bulla prohibitæ, quarum prima est,
contra

contrauenire iis , quæ in illa Bulla constituuntur ; secunda est statuere , disponere , ordinare , facere , vel attentare aliquid Sede vacante contra ea , quæ in dicta Bulla continentur ; in Bulla enim dicitur , *Inhibentes, ne Apostolica Sede vacante prædictis contrauenire , vel contra præmissa , vel aliquid præmissorum statuere , disponere , & ordinare , vel aliquo modo facere , seu attentare præsumant , quocunque exquisito colore , vel causa sub excommunicationis late sententiæ pœna , quam ipso facto incurrant , & à qua non nisi per Romanum Pontificem canonicè electum absolui possint , nisi in mortis articulo.*

3 Sed modò dubium est , quænam in dicta Bulla contineantur. Respondeo primò , primum , & præcipuum esse , cauere ne electio Papæ fiat cum hæresi simoniaca , dando aliquid , promittendo , vel recipiendo , per se , vel per alium , alioquin Cardinales huius criminis rei , excommunicatione ligantur ; excommunicatio enim lata est contra Cardinales , qui prædictis contrauenire præsumunt , dando , promittendo , vel accipiendo pecunias , bona cuiuscunque generis , castra , officia , vel beneficia , seu promissiones , & obligationes per se , vel per alium , seu alios causa electionis.

Crimen simoniæ vocatur Hæresis, quia, qui huiusmodi crimen committit, spiritualia pretio æstimat, vel æstimare præsumitur.

Secundum est, vt non solum huiusmodi electio irrita sit, nec conualidetur per intonationem, cursum temporis, adorationem, aut obedientiam Cardinalium; verum etiam sic electus sit ipso facto, absque alia declaratione priuatus Cardinalatu, dignitatibus, beneficiis, & pensionibus, sit Apostaticus, & tanquam simoniacus, & Hæresiarcha, ad prædicta omnia, & singula inhabilis habeatur; eandem priuationem Cardinalatus, dignitatum, & beneficiorum incurrunt Cardinales simoniacè eligentes, nisi coniunxerint se aliis Cardinalibus infra terminum octo dierum postquam fuerint ab eis requisiti.

Tertium est, licere, Cardinalibus omnibus Clero, Populo Romano, & omnibus officialibus impunè recedere ab obedientia Papæ simoniacè electi.

Quartum est, Cardinales posse brachium seculare implorare, si electus per simoniam ingesserit se regimini vniuersalis Ecclesiæ.

Quintum est, vt omnes mediatores huiusmodi electionis simoniacæ, sint ipso facto priuati honoribus, beneficiis, ac bonis, ad similia inhabiles, tam actiuè, quàm passiuè,
 intesta

intestabiles, & eorum bona fisco, instar reorum criminis læsæ Maiestatis, ipso facto applicentur.

Sextum est, vt omnes obligationes simoniacæ in electione Papæ irritæ sint.

Septimum, vt Cardinales non complices electionis simoniacæ possint alium eligere, adhibitis etiam aliis Cardinalibus complicibus simoniæ qui se cum ipsis coniungere voluerint.

Ex dictis facilè colligitur Cardinales affici excommunicatione, non solum si labem simoniæ committere præsumant in electione Papæ; verùm etiam si præsumant decernere electionem Papæ simoniacam, non fuisse inualidam, aut licitum non esse recedere à sic electo, aut si præsumant facere aliquid contra præmissa.

4 Rogabis, vtrum ista excommunicatio incurratur, quòuis tempore præfata actiones fiant. Respondeo incurri solum si fiant Sede vacante, sic enim decernitur in præfata Iulij II. Bulla, *ibi, inhibentes omnibus, & singulis S. R. E. Cardinalibus ne Apostolica Sede vacante prædictis contrauenire, vel contra præmissa statuere, &c.* An autem incurratur excommunicatio lata à Paulo IV. patet ex supradictis *quest. 2. num. 3. & seqq.*

R 5

TER

TERTIA PROPOSITIO.

5 **S**ubiectum istius excommunicationis sunt Cardinales qui aliquam ex præfatis actionibus faciunt Sede vacante; in Bulla enim dicitur; *Inhibentes postremò omnibus, & singulis S. R. E. Cardinalibus, qui pro tempore erunt, & eorum sacro Collegio, ne Apostolica Sede vacante, &c. vide quæ suprâ tradidi disp. 1. quæst. 2. §. unico, ubi de simoniaca electione prolixè differui.*

QUARTA PROPOSITIO.

6 **A**bsolutio istius excommunicationis Summo Pontifici reseruata est, nam in Bulla Iulij II. dicitur, *A qua non nisi per Romanum Pontificem canonicè electum absolui possint, nisi in mortis articulo.*

QVÆ

QVÆSTIO VII.

*De excommunicatione Gregorij XV.
et sanctissimi D. N. Urbani, con-
tra Cardinales non seruantes for-
mam in eligendo Summo Pontifice
prescriptam, aut presumentes ali-
quid facere, vel attentare contra
ipsorum constitutiones.*

S V M M A R I V M.

- 1 *Assignatur materia istius excommunica-
tionis.*
- 2 *Assignatur subiectum istius excommunica-
tionis.*
- 3 *Absolutio excommunicationis contracta ob
violationem constitutionis Gregorij XV.
circa electionem, reseruata est Papa, nec
vllus virtute cuiuslibet priuilegij excepto
mortis articulo absolueret potest.*

T R I A

RI a principaliter explicabo, primò quænam sit materia istius excommunicationis; secundò, quòdnam sit subiectum; tertio, quis possit eius absolutionem conferre.

PRIMA PROPOSITIO.

MAteria istius excommunicationis præcipua est, contrauenire formæ à Gregorio præscriptæ in electione Summi Pontificis, quæ autem forma præscripta sit, constat ex supradictis, & patet ex ipsa Bulla, in qua non solum traditur forma electionis præcisè, verum etiam iuramenti, & deputationis Cardinalium ad suscipiendum infirmorum vota, præterea sub excommunicatione præcipitur, vt scrutinium bis singulis diebus peragatur, vt Cardinales non infirmi post tertium Campanæ sonum ad locum Conclauis solitum conueniant, vt secretum seruent, vt à pactionibus, conuentionibus, promissionibus, aliisque obligationibus, minis, signis, contra-signis suffragiorum, aliisque huiusmodi, tam respectu inclusionis, quàm exclusionis, seu suffragio dando, vel non dando abstineant, vt electio non fiat nisi clauso Conclauis, alioquin non teneat, vt electio non fiat, nisi per secreta
schedu

schedularum suffragia, vel per viam compromissi, vel quasi per inspirationem, iuxta formam ibi impositam, alioquin electio irrita sit, & inualida; in his omnibus casibus excommunicatio ipso facto imponitur, sub eadem excommunicationis pœna Cardinalibus prohibetur mutatio, alteratio, actio, vel etiam attentatio contra istam constitutionem, vel contra aliquid in ea contentum; vt autem exactior habeatur cognitio eorum, quæ in hac Bulla Cardinalibus præscribuntur, videnda sunt ea quæ tradidi *disp. 1. sub initium, vers. Breuis, & compendiosa enumeratio.*

SECUNDA PROPOSITIO.

2 **S**ubiectum istius excommunicationis sunt Cardinales contra istam constitutionem delinquentes; ipsi enim exprimuntur, & ab ipsis huius Bullæ obseruatio exigitur.

Addi potest casus in quo alij præter Cardinales hac censura ligantur, nempe ob electionem inualidam, quando electio celebrata fuit Conclauis nondum clauso, aut non seruata forma scrutinij, accessus, compromissi, & *quasi inspirationis*; tunc enim non solum Cardinales, verum etiam complices, & fautores laqueo excommunicationis irretiuntur: nam
in

in Bulla dicitur, *tam ipse, quàm eligentes, eiusque fautores, & complices sententiam excommunicationis, & anathema, aliasque censuras, & pœnas, inuasoribus Sedis Apostolicæ, à sacris Canonibus, & constitutionibus Apostolicis impositas, pariter ipso facto incurrant.*

TERTIA PROPOSITIO.

3 **A**bsolutio istius excommunicationis reseruata est Summo Pontifici, nec ullus excepto mortis articulo etiam virtute alicuius priuilegij potest ab ea absoluere, nam in præfata Bulla dicitur, *A qua sicut ab alia quacunque in hac constitutione imposita, & irrogata, seu infra imponenda, & irroganda pœna excommunicationis, tam ipsi, quàm quilibet alius, siue S. R. Ecclesiæ Cardinalis, siue alia persona cuiuscunque gradus, conditionis, dignitatis, & præeminentie, à nullo, neque etiam à maiori Pœnitentiario, cuiuscunque facultatis vigore, præterquam à Romano Pontifice, nisi in mortis articulo absolui possit.*

Hinc sequitur, primò Episcopum non posse absolutionem impendere, etiamsi delictum sit occultum; quamuis enim Episcopus possit à censuris Summo Pontifici reseruatis, & ob delictum occultum contractis, absolue-
re,

re, ex Concilio Trid. *sess. 24. cap. 6.* nihilominus ab ista non potest: quia Summus Pontifex absoluendi facultatem absolutè ademit, etiam maiori Pœnitentiario post editionem Tridentini.

Neque obstat dicere in hac reservatione non fieri mentionem Concilij Tridentini, consequenter non censi derogatum priuilegiis Episcoporum in Tridentino concessis. Respondeo enim primò iuxta communio-rem sententiam, non requiri mentionem Concilij Tridentini in concessionibus Summi Pontificis, vt patet ex dictis de censuris in particulari *disp. 1. quest. 22.* dum loquerer de absolute ab excommunicationibus in *Bulla Cœne.* Responderi potest secundò, in hac Bulla derogari omnibus Constitutionibus, & Decretis, etiam Conciliorum generalium huic Bullæ contrariis, ibi *non obstantibus, quatenus opus sit, &c.* quæ derogatio extendi etiam videtur ad reservationem huius censuræ, cum derogatio sit generalis, quatenus opus est.

Secundò, sequitur, Religiosos non posse hoc tempore virtute suorum priuilegiorum ante istius Bullæ constitutionem concessorum, ab hac censura absoluere, vt patet ex allata ratione. An autem absolutio virtute,

Cruciatæ,

272 *De Elect. legit. Summi Pontif.*

Cruciata, impendi possit, patet ex dictis de legibus, de cessatione privilegiorum, & ex dictis de absolutione ab excommunicationibus Bullæ Cœnæ.

Tertiò sequitur absolutionem ab hac censura impendi posse, dum Summus Pontifex de nouo creatus dicit aliquibus Conclauistis, *Do vobis facultatem qua absolui possitis ab omnibus excommunicationibus contractis occasione Conclauis, seu creationis Pontificis; tunc enim censetur data facultas Confessario, vt patet ex dictis de Sacramentis.*

Ad Dei, Beatissimæ Virginis, Sanctorumque omnium laudem.

F I N I S.

A D